

Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності
Академії української преси

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Internews
Local voices. Global change.

АВТОРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ВІД МЕДІАПЕДАГОГІВ-ЛІДЕРІВ:
МЕДІАОСВІТНІ ПРАКТИКИ
В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ

Академія української преси
Центр Вільної Преси
2017

Академія української преси

*Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності
Академії української преси*

**АВТОРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ВІД МЕДІАПЕДАГОГІВ-ЛІДЕРІВ:
МЕДІАОСВІТНІ ПРАКТИКИ
В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ**

Академія української преси
Центр Вільної Преси
2017

УДК 373.5.091.322:07](07)

A22 Авторські заняття від медіапедагогів-лідерів: медіаосвітні практики в позакласній роботі учнів 5–7 класів / О. Волошенюк, І. Іванюк, О. Куш, Г. Шевченко; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 50 с.

ISBN 978-966-2123-84-5

Академія української преси з 2010 року розвиває та підтримує обміни досвідом українських медіапедагогів. Поряд із упровадженням медіаграмотності під час викладання спеціалізованих/факультативних курсів, інтегрованих практик дуже потужно розвивається і позакласна медіаосвітня діяльність, як необхідна умова створення наскрізної медіаосвітньої системи навчального закладу. В цій збірці ми пропонуємо інноваційні практики від наших колег-медіапедагогів.

Автори: *Волошенюк Оксана* (Розділ 1, заняття 3, 4, Розділ 4), *Іванюк Інна* (Розділ 3), *Куш Олег* (Розділ 2), *Шевченко Ганна* (Розділ 1, заняття 1, 2, 3, 4).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Internews
Local voices. Global change.

Підготовка цього посібника стала можливою завдяки підтримці американського народу, що була надана через проект USAID «У-Медіа», що виконується міжнародною організацією Інтерньюс. Зміст матеріалів є виключно відповідальністю Академії української преси (АУП) та необов'язково відображає точку зору USAID, уряду США та Інтерньюс.

© Академія української преси, 2017

© Центр Вільної Преси, 2017

© Оксана Волошенюк, Інна Іванюк,
Олег Куш, Ганна Шевченко, 2017

Зміст

Зміст	3
РОЗДІЛ 1. Створюємо класну газету	4
Заняття 1. Історія газети	4
Заняття 2. Новина – королева журналістики	6
Заняття 3 і 4. Створення медіатекстів для шкільної газети	9
Заняття 5. Журналістика – це відповідальність	14
РОЗДІЛ 2. Знайомство з Вікіпедією	20
Заняття 1. Як працювати з Вікіпедією учням 5-7 класів	21
Заняття 2. Якою має бути стаття Вікіпедії?	25
Заняття 3. Як відредагувати і проілюструвати статтю?	27
РОЗДІЛ 3. Бал медіаграмотності	34
РОЗДІЛ 4. Таємниця кіно	40
Заняття 1	42
Заняття 2	42
Заняття 3. Картки	42
Заняття 4	43
Відомості про авторів	48

Розділ 1. Створюємо класну газету

Заняття 1 ІСТОРІЯ ГАЗЕТИ

Головна ідея заняття: у формі бесіди або театралізованої гри ознайомити учнів з історією виникнення й розвитку медіа, з технологією виготовлення газет, з функціями медіа в суспільстві.

Необхідне обладнання: мультимедійний пристрій (або інше обладнання, що дозволить переглянути відео), прослуховувати аудіофайли.

Для вчителя

Історію виникнення газети можна обіграти у вигляді театралізованої лекції, де діти, які отримали тексти-завдання заздалегідь, озвучують фрагменти, виконуючи ролі купців, хлопчиків-продавців газет, газетярів. Ознайомлення з технологією створення газети можна провести, організувавши екскурсію в друкарню або редакцію газети.

Вчитель: «Сьогодні ми з вами помандруємо в давні часи і в далеку країну. Заплющте очі, мандрівка починається! Уявіть собі галасливий морський порт (**вмикається аудіозапис:** шум моря, натовпу на причалі, крики чайок) на березі Середземного моря. Це місто Генуя в Італії. До нього прибувають кораблі з товарами з усього світу. Яких тільки дивовиж не привозять купці з невідомих країн! Чому ж ви не чуєте гудіння морських лайнерів і шум машин? Тому що ми з вами перенеслися у минуле на 400 з гаком років. І кораблі

рухаються за допомогою... (вітру й вітрил) Багато кораблів заходять у порт. І цікаво знати, що ж кожен з них привіз? Хтозна, кому першому спала на думку ідея надрукувати на аркуші список товарів, які прибули на торгових суднах до Генуї. Аркуш розлетівся по руках дуже швидко. Ба більше, люди готові були платити гроші за таку цінну інформацію. І коштував аркуш одну газету – так називалася дрібна монетка (вчитель демонструє зображення монети).

[Джерело: https://it.wikipedia.org/wiki/Gazeta](https://it.wikipedia.org/wiki/Gazeta)

Ось так паперовий аркуш з новинами почали називати ГАЗЕТОЮ.

А що ж робити, якщо сьогодні не прийшов жоден корабель? Написати до газети щось цікаве, нове, незвичайне. А новин у Генуї, як і в будь-якому місті, вистачає. Виявилось, люди готові купувати новини, платити гроші за інформацію. Ось так звичайний аркуш зі списком товарів перетворився на носія інформації – газету. Які ще друковані видання вам відомі? Звідки ще люди отримують інформацію?»

Вчитель записує на дошці види медіа і разом з учнями визначає, яким чином інформація потрапляє до глядача/читача/слухача:

- книжка – читаємо і розглядаємо ілюстрації;
- радіо – слухаємо;
- телебачення – дивимося і слухаємо;
- газета – читаємо і розглядаємо фото.

Друга частина заняття – ознайомлення з процесом виробництва газети: роботою редакції й друкарні в редакції місцевої газети (якщо існує така можливість).

Домашнє завдання

Дізнатися, про що пишуть сучасні газети? Яку інформацію вони розміщують?

Заняття 2 **НОВИНА – КОРОЛЕВА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Головна ідея заняття: надати учням знання про медіатехнології створення новини, розвивати критичне мислення, креативність, незалежність і самостійність суджень, вміння створити власні новинні медіатексти.

Необхідне обладнання: мультимедійний пристрій (або інше обладнання, що дозволить переглянути відео).

Що таке новина і як її створити

Вчитель: «Діти, ви всі знаєте, що таке газета. (Відповідають, корекція відповідей.) Так, газета – це одне з найстаріших друкованих медіа. Що робить газета? Доносить інформацію. А доносить вона інформацію не до одного-двох людей, а до багатьох. А які ви ще знаєте медіа? (Телебачення, радіо, інтернет.) Як іще називають медіа? Так, це преса.

Отже, ми з вами будемо робити класну газету. А роблять газету журналісти. Як же вони пишуть свої статті?

Спочатку журналісти збирають інформацію. Після знаходження вони мають ретельно її перевірити! Потім думають, як її краще донести до людей, пишуть статтю й публікують у газеті.

А королевою всіх публікацій, усіх статей і повідомлень у пресі вважають **НОВИНУ**.

Що таке новина? *(Відповіді учнів.)*

Новина – **ЦЕ ЩОСЬ НОВЕ**.

Подумаймо. Якщо Тетянка зробила нову зачіску – це новина? Для кого? Чи вона важлива?

Обговорення повинно привести до висновку, що новина – **ЦЕ ЩОСЬ ВАЖЛИВЕ**.

Далі обговорення продовжується в напрямку – для кого важливе? Для скількох людей? Для яких саме людей? Для кого важливі новини в газетах? Висновок: журналісти шукають новини, цікаві їхнім читачам. Отже, треба знати, **ХТО** читач газети. А хто буде читачем вашої газети?

Новина – **ЦЕ ЩОСЬ ЦІКАВЕ**.

Правило створення новин дуже просте. Про нього знають навіть слоненята.

Перегляд фрагменту мультфільму «Слоненя» за казкою Редьярда Кіплінга / прослуховування аудіокнижки: <https://www.youtube.com/watch?v=MWUZniqkE1s>. Учням пропонується проаналізувати пісеньку слоненяти й записати на дошці імена його найкращих друзів-запитань.

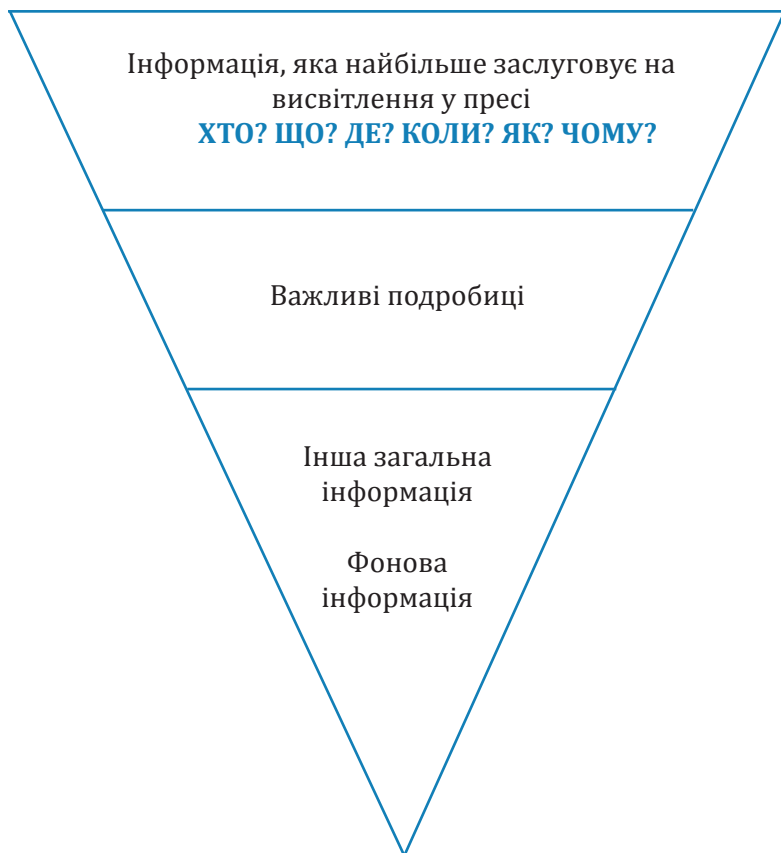
Ось так і будь-яка новина відповідає на запитання. Сформулюймо їх.

Шість запитань: **ХТО? ЩО? ДЕ? КОЛИ? ЯК? ЧОМУ?**

А яке з цих питань найважливіше?

На прикладі вчитель пояснює, що будь-яке запитання може стояти першим і малює на дошці перевернуту піраміду, розповідаючи, що найважливіша інформація розташовується першою й займає більше місця.

Приклад ілюстрації

Наприклад:

«Марійка Петренко 18 січня перемогла в конкурсі «Міс гімназії», що проходив у театрі юного глядача. Конкурс став справжньою подією. Вперше в ньому брали участь представники всіх класів» – ХТО?

«18 січня в театрі юного глядача проходив конкурс «Міс гімназії», в якому перемогла Марійка Петренко. Конкурс став справжньою подією. Вперше в ньому брали участь представники всіх класів» – КОЛИ?

«В театрі юного глядача 18 січня проходив конкурс «Міс гімназії», в якому перемогла Марійка Петренко. Конкурс став справжньою подією. Вперше в ньому брали участь представники всіх класів» – ДЕ?

Завдання на закріплення матеріалу: пропозиція створити кілька казкових новин, важливих для сім'ї, для класу, для школи, для країни, для всієї Землі.

Вчитель: «А зараз ми пограємо в онлайнкову гру «Медіазнайко», де спробуємо визначити, які з запропонованих заголовків можуть стати новиною в Україні.

<http://www.aup.com.ua/Game/index.html> (Тема 1)».

Домашнє завдання

Подумати, які теми будуть цікаві читачам класної газети. Скласти список пропонуваного тем.

Заняття 3 і 4

СТВОРЕННЯ МЕДІАТЕКСТІВ ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ ГАЗЕТИ

Головна ідея заняття: спільно з учнями створити медіатексти для друкованого видання, ознайомитися зі стандартами їх створення, прищепити учням навички командної роботи у формі редакції шкільної газети. А що передбачається створення газети, то бажано процес написання, макетування і обговорення розподілити на 2 заняття.

Необхідне обладнання: мультимедійний пристрій, комп'ютер з програмним забезпеченням, що дозволяє верстати газети.

Створення медіатекстів (робота в групах):

- визначення рубрик газети й авторів цих рубрик;
- упорядкування списку авторів рубрик головним редактором;
- «секретні матеріали»: автори рубрик не обговорюють теми з однокласниками, щоб тим було цікаво читати газету.

Вчитель: «Сьогодні ми закріпимо набуті вами знання, щоб ви краще засвоїли, як на практиці можна використовувати спеціальні медіатехнології під час створення медіатекстів. Тож сьогодні в нас працюватиме справжня редакція газети, і ви всі спробуєте себе в ролі журналістів».

Учні обирають головного редактора газети, вчитель пояснює, що таке макет газети і як він створюється. Важливо пояснити, що перша сторінка – «обличчя» газети, тут розміщуються найсвіжіші новини, анонси, найважливіші матеріали, сенсації. Новини спорту, цікавинки, вірші тощо доречніші на останній, розважальній, сторінці. Але сьогодні ми зосередимось лише на одній шкільній події і зробимо про неї новину, репортаж і коментар.

На дошці учні малюють макет майбутньої газети. Вчитель пояснює, що таке рубрика, колонка тощо. Відбувається обговорення теми і визначається розміщення колонок. Учні розподіляються на три групи, кожна з яких працює зі своїм жанром. Головний редактор повинен мати аркуш з копією створеного макету, щоб контролювати написання авторами матеріалів.

Вчитель: «Як створити гарну новину?»

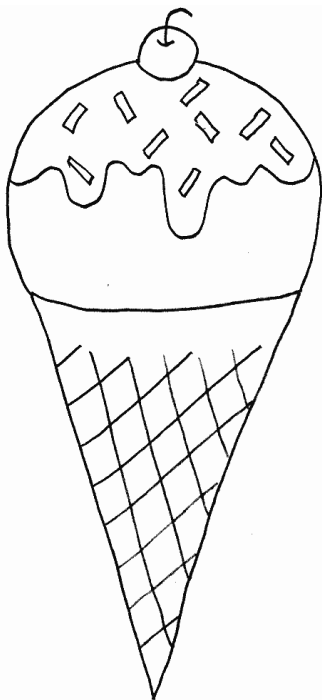
Новина – текст, побудований на фактах. Ваші власні думки не повинні туди прокрастися!

Під час планування подумайте, що найважливіше, створіть рейтинг фактів у порядку убудовання важливості. Вирішіть, що найважливіше і має бути і в тексті, і в заголовку.

Є кілька **основних правил**, які ви повинні мати на увазі.

1. Найголовніше, що ви повинні сказати, розташовується першим. Адже багато читачів не дочитують статтю до кінця, і вони можуть просто не дізнатися, що ви хочете розповісти!
2. Завжди надавайте відповіді на запитання: Що? Де? Коли? Як? Чому?»

Заголовок – надзвичайно трудомістка і важлива річ, адже часто визначає, чи читатиме читач вашу новину. Він має бути зрозумілий, короткий, без складних слів. Далі йде преамбула, або ж, як кажуть журналісти, «лід». Це – короткий виклад журналістського матеріалу, що розміщується після заголовка й перед основним текстом. Він має бути короткий і стисло передавати зміст матеріалу. Якщо надалі у вас є інтерв'ю (пряма мова), то бажано в «ліді» вже заявити цитату. Зазвичай в ліді вже слід відповісти на запитання «ЩО?».

Основний текст. В ньому ви маєте дати відповідь на всі інші запитання: Де? Коли? Як? Чому? Гарно сприймається, коли цитати межують з розповіддю. Намагайтесь писати стисло і сухо. Гарна новина не повинна перевищувати 1 800 знаків. Дослідження показали, що читачі вибирають саме такі тексти.

Коли ви завершили текст, то обов'язково перечитайте його!

Ось так наші шведські колеги зображають гарну новину: зверхуприваблива вишенька – закличний заголовок, далі солідний «лід», а завершує вафельний стаканчик, в якому чим ближче до дна, тим менше морозива-інформації.

Як створити гарний репортаж

Репортаж – це ще один газетний жанр, заснований на фактах, який може містити й власні погляди автора на речі, про які він оповідає. На відміну від новини, репортаж потребує творчішого, майже літературного стилю з суб'єктивними елементами та оцінками. Розміром він зазвичай більший, аніж новина, тож багато видань розміщують репортажі в суботи та неділі, коли читачі мають більше часу для читання.

Заголовок

Вам вже відомі основні вимоги: він має бути цікавий і «заманити» читача.

Преамбула / лід

Має бути коротка і розповісти насамперед, ДЕ ви перебували перед тим, як занурилися в дію.

Основна частина

Ця частина має викликати в читача відчуття присутності, він має дістати можливість ніби «побачити» людей та історії вашими очима. Описуйте свої враження, дії, запахи, відчуття. Будь-яке враження наближує ефект присутності вашого читача.

Найскладніше знайти баланс між описами і розвитком сюжету. Якщо описів забагато, то читач може втратити інтерес. Тому спробуйте уявляти, ніби ви на американських гірках, там де описи трохи сповільнюють дію, далі має бути ривок в описі сюжету.

І перечитайте, що ви написали!

Як створити гарний коментар / авторську колонку

Коментар – такий газетний жанр, який ґрунтується на думці автора. Професійний коментар відрізняється від непрофесійного тим, як автор добре обґрунтував свою думку.

Коментар або ж авторська колонка – це власне реакція на якусь подію, що справила враження на вас і схвилювала. І ви хочете поділитися з загалом своїми думками.

Основний текст

Основний герой коментаря – сам автор, але не завадить підкріпити ваші аргументи кількома цитатами, що підтвердять правдоподібність і важливість теми. Остерігайтеся когось висміювати, але жарти над якимись явищами не забороняються. Гарний коментар має заторкнути почуття читачів.

Намагайтеся писати просто, думайте про ваших читачів: уникайте складних слів, довгих фраз. Якщо ви їх використовуєте, то вони мають бути пояснені в тексті.

Висновок

Коментарі зазвичай створюються заради висновку. Ви повинні підвести вашого читача до своєї основної думки: аргументувати так, щоб він зважив і на присутність такої важливої позиції, як ваша, посеред інших багатьох інформаційних джерел.

Перечитайте написане! Ви ж хотіли сказати саме це?

Учні створюють медіатексти з кожного жанру та оз-найомлюють з ними інші групи.

Вчитель: «Перед нами декілька жанрів. Проведімо редакційну нараду – «планірку».

Прочитаємо матеріали і поставимо питання: чи

відповідає кожен матеріал правилам, про які ми дізналися на початку роботи.

Потім усі вирішуємо, як розмістимо матеріали (новину, коментар і репортаж) на газетній сторінці, які фото та ілюстрації доберемо».

Вчитель: «Отже, сьогодні ви заглянули на «кухню» створення різних газетних жанрів і самі зробили макет газети, зібрали матеріал, написали статті. І як бачите, не святі горшки ліплять. Я прошу кожного з вас висловити думку про те, що нового ви дізналися або навчилися на сьогоднішньому занятті». (Інтерактивний метод «Відкритий мікрофон».)

Заняття 5

ЖУРНАЛІСТИКА – ЦЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Головна ідея заняття: виховувати повагу до свободи думки й слова, громадянську позицію, повагу до загальнолюдських, демократичних цінностей, ознайомити з журналістськими стандартами створення матеріалів.

Необхідне обладнання: мультимедійний пристрій (або інше обладнання, що дозволить переглянути відео).

Матеріал для вчителя

Додаток 1

Журналісти, за суттю своєї професії, в той чи інший спосіб оцінюють дії або бездіяльність інших членів соціуму (навіть при дотриманні принципу “news from views” (новини без поглядів) за самим добром новин та їх розташуванням можна углядіти певні оцінки). Звичайно, це не може

всім подібатися. Люди схильні критично ставитися до тих, хто взяв на себе сміливість оцінювати їхні дії, визначати суспільні орієнтири, бути поводитирем у розгляді актуальних для суспільства питань. І це вимагає від журналістів особливої ретельності в дотриманні професійних правил поведінки з об'єктами своєї діяльності.

Починаючи роботу зі збирання матеріалів для сюжету, журналіст має пам'ятати, що його основна мета – задоволення права аудиторії на отримання достовірної та повної інформації, яка має суспільний інтерес. Ця інформація конче потрібна людям, бо без неї вони не зможуть зорієнтуватися в сучасному складному світі, виробити уявлення та орієнтири. Тому основна робота й основне завдання журналіста – саме збирання фактів, робота з інформацією, а не висловлення власних суджень.

Обов'язок журналіста – чесне, точне та збалансоване висвітлення подій та вчинків окремих осіб. Одне з основних завдань журналіста – це пошук істини і повідомлення про неї. При цьому журналіст повинен бути максимально чесний і незаангажований. Він має виявляти обережність у поводженні з фактами, не перекошувати їх, уникати помилок, обов'язково перевіряти інформацію. Перекошування фактів не припустиме ні за яких обставин. Мета не виправдовує засобів. Журналіст має право дотримуватися власних поглядів, але не нав'язувати ці погляди іншим. Він повинен збирати й надавати всі факти та погляди, навіть ті, які не збігаються з його особистою думкою. Особливо це важливо в представленні поглядів пересічних громадян, які зазвичай не мають змоги висловитися. Для журналіста не повинно бути різниці між офіційними та неофіційними джерелами інформації.

При збиранні інформації важливо пам'ятати про журналістську професійну відповідальність. Це відповідальність не перед власником чи спонсором, а перед суспільством.

Слід також чітко розмежовувати викладення фактів і журналістський коментар. Аудиторія МАЄ ПРАВО робити власні висновки з фактів. Коментар має бути чітко відділений від викладу фактичних відомостей.

Важлива також вимога збалансованості журналістських матеріалів. Якщо журналіст пише на контроверсійні теми, то аудиторія МАЄ ПРАВО знати погляди основних фігурантів події. Це один з основних стандартів роботи журналіста.

Інша неприпустима помилка – брак посилань на джерело інформації. На жаль, часто джерело не називають, і в аудиторії створюється враження, що журналіст сам відшукав усі відомості. Це покладає додаткову відповідальність на журналіста і неетично щодо справжніх джерел. Те ж саме стосується процесу коментування. Загальноприйнята у світі практика – коментарі незалежних експертів. У нас, на жаль, найчастіше коментують події або політики, або самі журналісти.

Ще одна велика проблема – це наявність прихованої реклами. «Джинса» (прихована реклама) не припустима.

Аудиторія МАЄ ПРАВО знати, коли журналіст пише власне журналістський матеріал, а коли рекламує якийсь товар (комерційний чи політичний – не має значення).

Особливо відповідальне має бути ставлення журналіста до героїв своїх матеріалів. Він повинен завжди пам'ятати, що словом можна миттєво спаплюжити будь-яку репутацію, чесне ім'я, що в кожного його персонажа є родина, близькі люди. Розуміння цих факторів допоможе журналістові знайти правильний баланс між інтересами суспільства та окремої людини.

Особливо уважними слід бути при висвітленні проблем, які можуть викликати упередження стосовно груп людей або окремої особи за ознаками раси, національності, статі (або статевих уподобань), мови, релігійних переконань тощо. Журналіст має пильнувати, щоб не стати жертвою негативних стереотипів, що побутують у свідомості,

та не зробити жертвами цих стереотипів героїв своїх матеріалів.

Основні стандарти журналістики:

- точність фактів;
- збалансованість позицій;
- достовірність відомостей;
- повнота інформації.

Точність

Журналіст має бути певний у правдивості інформації, яку він розповсюджує, а отже він має бути впевнений у надійності джерела інформації. Вважається достатнім перевірити інформацію у двох інших незалежних джерелах. Журналіст має бути особливо пильний, щоб не завдати шкоди неповнотою або неточністю інформації. Грубе порушення етичних стандартів – навмисне перекручення фактів. Часто неточність – це результат звичайної журналістської недбалості. Неперевірена та неточна інформація з'являється і внаслідок браку часу та бажання повідомити сенсаційну новину раніше, ніж інші медіа. Однак часто такі спроби підвищити свій авторитет призводять до протилежних наслідків. Отже, інформація, що розповсюджують медіа, обов'язково має бути перевірена.

Збалансованість

Дотримання цього принципу передбачає виконання трьох умов: 1) має бути подана та проаналізована вся інформація, зібрана журналістами при підготуванні матеріалу; 2) журналіст має подавати всі основні думки щодо об'єкта свого матеріалу; 3) має бути чітко розділений виклад фактів і власних думок журналіста. Аудиторія має право не тільки знати думку журналіста щодо тієї чи іншої події, але й мати змогу сама робити висновки із зібраного фактичного матеріалу. Журналіст повинен бути ней-

тральний, коли пише, наприклад, новину. При створенні аналітичного чи художньо-публіцистичного твору він має повне право на висловлення своєї позиції. Потрібно тільки, щоб аудиторія могла чітко відділити цю позицію від інших думок та викладу фактів.

Достовірність

Журналіст відповідає не тільки за етичними нормами, але й за законом за правдивість відомостей, викладених в його матеріалі. Крім того, слід звернути увагу, що журналіст не має використовувати незаконні або недостойні методи збирання інформації. Застосування таких методів виправдане тільки у разі гострої соціальної потреби.

Повнота

Ще одна важлива умова всебічного збирання та подання інформації – повнота висвітлення фактів. У медіа мають бути презентовані всі значущі факти з розглядуваної проблеми, без вилучень і купюр. Неповна картина спотворює дійсність в очах аудиторії. Тенденційний відбір фактів – грубе порушення етичних і професійних стандартів. Те ж саме стосується і суджень та думок. Журналіст при висвітленні проблеми має давати весь спектр основних думок з цього питання.

Додаток 2

Кодекс етики українського журналіста: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кодекс_етики_українського_журналіста

ДЖЕРЕЛА

1. Іванов В. Ф. Як влада і громадський сектор покращували політичні новини під час виборчого

періоду або пошук стандартів // Доступ до медіа: вибори 2012: аналітичний звіт / За ред. Н. В. Костенко та В. Ф. Іванов. – Київ : АУП, ЦВП, 2012. – С. 19–26.

2. <http://www.mediekompass.se/>

РОЗДІЛ 2. Знайомство з Вікіпедією

Головна ідея занять: учні дістають уявлення, що таке Вікіпедія і як вона працює, чому важливо розвивати українську Вікіпедію; здобувають навички орієнтування у Вікіпедії; дізнаються основні правила і настанови Вікіпедії; навчаються робити дрібні редагування, використовуючи візуальний редактор; завантажувати фотографії у Вікісховище.

Мета: розвивати мовленнєву, дослідницьку та інформаційну компетентності, виховувати інтерес до історії та культури рідного краю, патріотизм, активну громадянську позицію.

Для вчителя

Досвід показує, що в 5–7 класах ще не доречно пропонувати учням написати й оформити статтю, але вони можуть робити дрібні редагування. Зрозуміло, що сам учитель має орієнтуватися у Вікіпедії та вміти редагувати статті.

Самостійно створювати статті учні можуть спробувати вже у 8–9 класах.

Заняття 1

ЯК ПРАЦЮВАТИ З ВІКІПЕДІЄЮ УЧНЯМ 5–7 КЛАСІВ

Вчитель: «Усі ви, напевно, знаєте про існування Вікіпедії. Більшість з вас або всі нею користувалися. Але, можливо, не всім відомо, як і хто її створює та як вона працює. Сьогодні ви дізнаєтеся, як створюються вільні знання».

Запитання

- Який ваш досвід користування Вікіпедією?
- Яким мовним розділом Вікіпедії ви найчастіше користуєтеся? Чому?

Вчитель: «Редагування української Вікіпедії має суспільну значущість, адже часто в інтернеті бракує інформації українською мовою, й українці змушені звертатися до іншомовних джерел (переважно російськомовних). Діяльність у Вікіпедії – можливість зробити щось корисне для суспільства; результати роботи побачить не лише вчитель, вони потрібні широкому колу людей.

Ім'я (або псевдонім) кожного автора статті фіксується в її історії редагувань, що дозволить вам позитивно зарекомендувати себе в майбутньому. Редагуючи Вікіпедію, ви долучаєтеся до великої спільноти освічених та цікавих людей.

Що таке Вікіпедія?

(евристична бесіда з елементами лекції)

Примітки:

- знайомство з Вікіпедією варто ілюструвати презентацією або сторінками самої Вікіпедії, починаючи зі статті «Вікіпедія»;

- статистичні дані в другій колонці таблиць наведені станом на липень 2017 року.

1. Світ Вікіпедії

Питання	Ми можемо почути
Що таке Вікіпедія?	Вікіпедія – загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія, яку будь-хто може читати та редагувати.
Що таке «вільна» енциклопедія?	Матеріали Вікіпедії вільні до використання (будь-хто може їх використовувати та розповсюджувати). Також Вікіпедія не містить реклами і безкоштовна.
Що означає «онлайн-енциклопедія»?	Це енциклопедія, яка існує в інтернеті.
Чому багатомовна?	Сайт складається з 295 мовних розділів (національних Вікіпедій).
Чому Вікіпедія так називається?	Назва утворена від слів «вікі» (технології для створення сайтів) та «енциклопедія». «Вікі» (з гавайської) – «хуткий» або «швидкий» (йдеться про простоту та швидкість редагування).
Коли з'явилася Вікіпедія?	Офіційне відкриття відбулося 15 січня 2001 року.
У чому переваги Вікіпедії проти паперових енциклопедій?	Через те що Вікіпедія не паперова енциклопедія, її розмір практично необмежений. Вікіпедія – найбільша та найповніша енциклопедія за всю історію людства. В умовах швидкого збільшення обсягу інформації паперові енциклопедії не можуть конкурувати з електронними, де постійно підтримується актуальний стан інформації. Вікіпедія також збільшує доступність знань для широкого загалу.

Скільки всього статей у Вікіпедії?	Понад 45 млн статей в усіх мовних розділах.
Скільки людей беруть участь у створенні Вікіпедії?	Близько 70 млн зареєстрованих користувачів, сотні тисяч редакторів-ентузіастів з усього світу. Тобто Вікіпедія – результат колективної праці.
Чи популярна Вікіпедія?	Вікіпедія — п'ятий за популярністю сайт у світі.
Хто підтримує Вікіпедію?	Вікіпедією опікується неприбуткова організація «Фонд «Вікімедіа»», який підтримує й інші проекти: Вікісловник, Вікісховище, Вікіновини тощо. Популяризацією й підтримкою української Вікіпедії займається регіональний відділ «Фонду «Вікімедіа» в Україні – громадська організація «Вікімедіа Україна».

2. Українська Вікіпедія

Питання	Ми можемо почути
Коли була створена українська Вікіпедія?	Першу статтю («Атом») створив 30 січня 2004 року користувач Yuri koval з Японії.
Скільки статей в українській Вікіпедії?	Понад 700 тисяч статей.
Яке місце посідає українська Вікіпедія серед усіх мовних розділів?	За цим показником українська Вікіпедія перебуває на 16 місці серед усіх мовних розділів, на 11 місці серед європейських Вікіпедій та на 3 місці серед Вікіпедій слов'янськими мовами.

3. Як «працює» Вікіпедія?

Питання	Ми можемо почути
Чому люди пишуть у Вікіпедію?	Бажають поділитися своїми знаннями, створити багато якісних та цікавих статей, покращити, доповнити, виправити вже наявні статті, перекласти потрібну статтю з іншої Вікіпедії; розказати про свою малу батьківщину, видатних земляків; розвивати україномовний сегмент інтернету; створити повноцінну сучасну українську енциклопедію українською мовою; брати участь у житті Вікіпедійної спільноти тощо.
Чи є якісь правила у Вікіпедії?	Є багато правил і настанов, які ґрунтуються на так званих «П'яти основах» (див. у Вікіпедії: <i>Вікіпедія:П'ять основ</i>). Також треба пам'ятати, що у Вікіпедії не можна розмішувати плагіат, порушувати авторські права на текст, зображення тощо.
Чи може бути у Вікіпедії хибна інформація? (Чи можна повністю довіряти Вікіпедії?)	Може, як і в будь-якій іншій паперовій або електронній енциклопедії, але Вікіпедія має більше інструментів для перевірки інформації (примітки, список джерел, посилання на зовнішні ресурси).
Якщо кожний може змінювати, що хоче, то кожний може писати і будь-яку нісенітницю? Хтось контролює зміст статей у Вікіпедії?	У Вікіпедії є учасники, які беруть на себе додаткові обов'язки – контролювати зміст енциклопедії. Це патрульні й адміністратори, яких обирає спільнота з числа редакторів.
Як орієнтуватися у Вікіпедії?	<i>Учителеві варто продемонструвати деякі елементи навігації у Вікіпедії (пошук, окремі елементи лівого бокового меню).</i>

Заняття 2

ЯКОЮ МАЄ БУТИ СТАТТЯ ВІКІПЕДІЇ?

1. Аналіз статті Вікіпедії

Можлива тематика: рідне місто / село; вулиця, школа (якщо є статті), відомий учням літературний твір.

Орієнтовні питання для аналізу.

Питання	Ми можемо почути
З яких частин складається стаття?	Проаналізувати структуру статті, визначити її елементи: вступний розділ (текст, картка, основне зображення); розділи та підрозділи, абзаци; примітки, джерела, література, посилання (див. у Вікіпедії: <i>Вікіпедія:Стиль / Структура статті</i>).
Чи повна стаття?	Проаналізувати, чи вичерпно розкрито тему статті.
Чи не порушує стаття авторські права?	Доречно (по змозі) перевірити текст статті на плагіат.
Які є можливості перевірки інформації статті?	Спробувати, скориставшись примітками, списком джерел та посиланнями, перевірити деякі факти, наведені в статті.
Наскільки достовірна інформація в статті?	Визначити, чи достовірна та актуальна інформація. Інформація може бути достовірною, а може бути недостовірною. Достовірність інформації можна перевірити, впевнившись у достовірності джерел.
В якому стилі написана стаття?	Визначити особливості стилю статті, чи можна назвати її науковою, енциклопедичною?

Чи є помилки (орфографічні, пунктуаційні, лексичні, граматичні, стилістичні)?	Знайти, якщо є, помилки в статті. Пояснити можливі причини їх наявності.
Як оформлена стаття? Чи є ілюстрації? Чи достатньо їх? Чи вони доречні?	Чи якісно оформлена стаття, що нам говорять ілюстрації. Запропонувати власні.
На які інші статті є посилання в тексті? Чи вони доречні?	Проаналізувати зв'язок статті з іншими, перейшовши за «синіми» посиланнями.
Які інші статті посилаються на цю статтю?	Перевірити, які статті «ведуть» на цю за допомогою елементу «Посилання сюди» на лівій бічній панелі.
Яких статей, пов'язаних з цією, нема в українській Вікіпедії? Чому, на вашу думку, їх немає?	Проаналізувати «червоні» посилання в статті. Подумати, які ще пов'язані з цією статтю мали б бути в українській Вікіпедії.
Чи є така стаття іншими мовами? Чому? Якщо є, то в якій з них більше інформації? Чому?	Подивитися на лівій бічній панелі, якими ще мовами є стаття. Визначити, чому статті на одну тему різними мовами можуть суттєво відрізнятися за обсягом (важливість теми для певного народу, кількість дописувачів різними мовами тощо).

Вікіпедія
Вільна енциклопедія

- Головна сторінка
- Початок події
- Нові редагування
- Нові сторінки
- Вилученої статті
- Учасники
- Попередній список
- Копія
- Довідка
- Поміркування
- Інструменти
- Посилання сюди
- Поміркування редагування
- Спеціальні сторінки
- Поміркування позначки
- Інформація про сторінку
- Елементи відбитка
- Цитувати сторінку
- Статистика відвідувань
- Документ

Стаття · Обговорення

Читати · Невідрієрені зміни · Редагувати · Редагувати код · Переглянути історію · Пошук у Вікіпедії

Вулиця Лесі Українки (Луцьк) [ред. код]

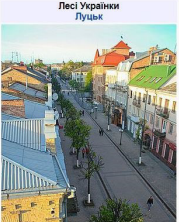
Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

6 вересня у цій версії відбувся на перегляд. Створення версії було завершено 18 жовтня 2018.

Вулиця Лесі Українки — центральна пішохідна вулиця в **Луцьку**, яка тягнеться від майдану **Європейський міст** (червоний) до вулиці Сенаторів Левчанівської. Кривий Вал, Пушкіна, Крилова. Градний узвіз та виходить до **Трибунального майдану** в центрі міста. Довжина вулиці Лесі Українки — 730 м. Зарадянським час в епоху середньовіччя вулиця відігравала роль одного із головних напрямів на західноукраїнському передмісті Луцька. Вона від міста на північ та схід. Взадовж неї розташовувалися в різний час до 10 культових споруд. Після XVIII століття вулиця почала інтенсивніше розбудовуватися, саме вздовж неї відбувався розвиток міста на північ. Вулиця із XIX століття була головною у місті. В радянський час стала пішохідною. На вулиці розташовано декілька пам'яток архітектури, вулиця відіграє роль важливої торговельної артерії міста.

Зміст [розкрити]

- 1 Історія
 - 1.1 Повесть вулиці в епоху Середньовіччя
 - 1.2 Литовський період. Розвиток мережі культових будівель
 - 1.3 Часи Корони
 - 1.4 Новий розвиток у Російській імперії
 - 1.4.1 Архитектурне розмаїття
 - 1.5 Міжвоєнне двадцятиліття
 - 1.6 Радянський період

Лесі Українки
Луцьк

Підсумкове запитання: **якою має бути стаття Вікіпедії?**

Ми можемо почути:

- Повною, містити достатню кількість інформації.
- Побудованою за логічним планом.
- Не порушувати авторські права.
- Написаною в науковому (енциклопедичному) стилі.
- Не містити помилок.
- Мати список джерел та посилань для перевірки достовірності інформації.
- З ілюстраціями та фото.
- Містити картку та навігаційні шаблони, належати до певної категорії.

Заняття 3

ЯК ВІДРЕДАГУВАТИ І ПРОІЛЮСТРУВАТИ СТАТТЮ?

Спираючись на результати аналізу, вчитель може продемонструвати учням, як редагувати статтю Вікіпедії (виправити помилки, доповнити інформацію тощо).

Якщо заняття проходить у комп'ютерному кабінеті, учні теж можуть спробувати зробити дрібні редагування. В такому разі перед початком роботи, слід зазначити, що хоча для того, щоб редагувати Вікіпедію, реєструватися необов'язково, але зареєстрований користувач має ряд переваг (див. *Вікіпедія:Довідка:Реєстрація*).

Можливі види початкової діяльності учнів у Вікіпедії:

1. Виправлення помилок (орфографічних, пунктуаційних, лексичних, граматичних, стилістичних).

2. Перевірка та виправлення фактів (дат, статистичних даних тощо), оновлення даних.
3. Доповнення інформації (наприклад, відомі уродженці села, випускники школи).
4. Додавання джерел.

Як ілюструвати статті?

Вчитель: «Для зберігання файлів (у тому числі й фотографій), які можна використовувати в усіх національних Вікіпедіях, 2004 року створено Вікісховище (англ. Wikimedia Commons). Тепер у вікісховищі кілька десятків мільйонів вільних файлів, які будь-хто може безплатно використовувати й поширювати.

На Вікісховище ви можете завантажувати роботи, які створили самостійно, наприклад: фотографії природних ландшафтів та міст, тварин, рослин, публічних осіб, сфотографованих у громадських місцях, тощо. Цими зображеннями можна проілюструвати статті Вікіпедії.

Вчитель завантажує фотографію на Вікісховище й вставляє її в статтю.

Інтерактивна вправа «Мікрофон»

Продовжте речення:

«Вікіпедія – це ...».

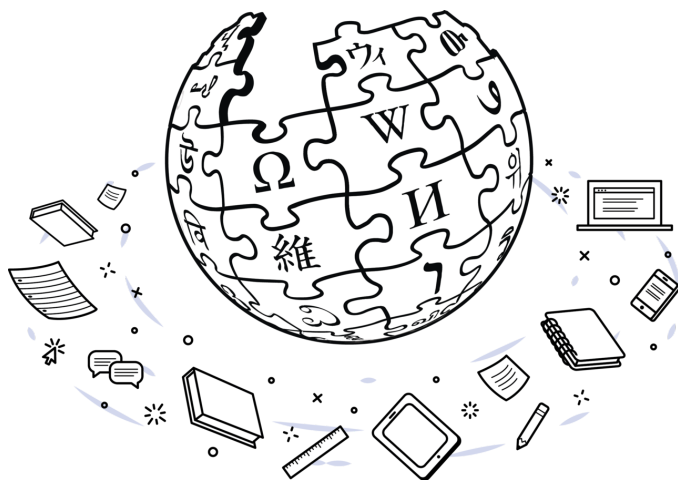
«У Вікіпедії можна ...».

«У Вікіпедії заборонено ...».

Типи домашніх завдань

(* Перед виконанням бажано зареєструватись у Вікіпедії).

1. Виправити помилки в статті.
2. Доповнити статтю інформацією та джерелами.
3. Завантажити фотографії, які зробили самостійно на Вікісховище й проілюструвати ними статтю.

Автор зображення: Blanca Flores

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wikipedia_Education_Globe_1.png

Вікісловничок

Адміністратори – Вікіпедисти, які мають особливі права: блокувати інших користувачів за порушення правил, «захищати» сторінки від вандалізму, призначати патрульних тощо. Адміністраторів обирає спільнота шляхом голосування.

Вікі – тип веб-сайту, вміст якого може редагувати користувач і який зберігає історію редагувань кожної сторінки.

Вікіетикет – правила поведінки при співпраці над Вікіпедією, які базуються на повазі до всіх редакторів, ввічливості, уникненні образ, погроз та агресії.

Вікізустріч – неформальна жива зустріч Вікіпедистів, на якій обговорюються ідеї та проблеми з поточного життя Вікіпедії.

Вікімарафон (вікіфлешмоб) – масовий захід з редагування Вікіпедії, що проводиться на честь якоїсь нагоди.

«Вікімедіа Україна» – громадська організація, яка займається популяризацією та підтримкою Вікіпедії та інших Вікіпроектів в Україні.

Вікіпедист – дописувач і редактор статей Вікіпедії.

Вікіпедія (англ. Wikipedia) – загальнодоступна вільна багатомовна онлайнова енциклопедія, яку будь-хто може читати та редагувати.

Вікісловник (англ. Wiktionary) – один з Вікіпроектів, багатомовний онлайнний словник, де зібрані тлумачення й переклади українських слів, а також переклади слів і висловів з інших мов. Вікісловник будь-хто може читати та редагувати.

Вікісховище (англ. Wikimedia Commons) – один з Вікіпроектів, загальне віртуальне сховище для зображень, звукозаписів, відеороликів та інших файлів, які можуть бути використані в усіх мовних розділах Вікіпедії та інших проектах Фонду «Вікімедіа».

Внутрішні посилання – посилання на інші статті Вікіпедії. «Сині» посилання ведуть на наявні статті, «червоні» вказують на те, що ця стаття має бути у Вікіпедії, але поки що не написана.

Енциклопедичний стиль – стиль, близький до науково-популярного. Характеризується точністю, неупередженістю, нейтральністю, об'єктивністю. Будь-які емоції або особисті переконання зайві у Вікіпедії.

Інтервікі – спеціальні посилання на лівій бічній панелі, які дозволяють переходити між окремими версіями однієї й тієї ж статті різними мовами.

Картка – частина статті Вікіпедії у вигляді стандартного шаблону, де наведена основна інформація з теми. Звичай картка міститься в правій верхній частині статті.

Категорія Вікіпедії – спеціальна сторінка, на якій зібрані сторінки Вікіпедії на певну тему.

Навігаційний шаблон – стандартна частина пов'язаних темою сторінок, яка допомагає орієнтуватися у Вікіпедії й швидко знаходити потрібну статтю.

«Обговорення статті» – спеціальні сторінки Вікіпедії, що містять дискусії стосовно змісту статей.

П'ять основ – п'ять основних правил Вікіпедії, на яких ґрунтуються всі інші:

- Вікіпедія – це енциклопедія.
- Вікіпедія дотримується нейтрального погляду.
- Матеріали Вікіпедії вільні для використання.
- У Вікіпедії існують правила поведінки.
- Вікіпедія не має незмінних правил (за винятком поданих п'яти).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Redaktor_Wikipedia_600px.png

Патрульні – користувачі, які перевіряють, чи відповідають статті основним правилам Вікіпедії. Статус «патрульного» надають адміністратори Вікіпедії після обговорення кандидатури спільнотою.

Перевірність – можливість перевірки інформації за наведеними надійними джерелами.

«Переглянути історію» – вкладка на сторінках Вікіпедії із записами про історію їх змін, яка дозволяє подивитися час створення сторінки, зміни, авторів, їхній внесок у статтю й саму статтю на певний момент її існування.

Плагіат – використання в статті чужого тексту без посилання на автора.

Примітки – довідки до того чи іншого слова чи факту в тексті, винесені в окремий розділ в кінці статті.

Список джерел – перелік друкованих видань або сайтів, з яких отримана інформація, що міститься в статті.

Українська Вікіпедія – україномовний розділ Вікіпедії.

Фонд «Вікімедіа» – організація, яка завдяки добровільним пожертвам забезпечує роботу Вікіпедії та інших Вікіпроектів.

ДЖЕРЕЛА

1. Як редагувати Вікіпедію: Довідник для новачків / Упоряд. С. Д. Петров; за заг. ред. Є. В. Букета. – Київ : Український пріоритет, 2012. – 44 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ua.wikimedia.org/wiki/Файл:How_To_Edit_Wikipedia_Guide_For_Beginners_Ukrainian_Edition.pdf.
2. Редагуємо Вікіпедію. Посібник з поліпшення онлайн-енциклопедії. – 2014. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ua.wikimedia.org/wiki/Файл:Editing_Wikipedia_brochure_UK.pdf.

3. Ілюструємо Вікіпедію. Посібник з розміщення контенту у Вікісховищі. – 2016. – 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ua.wikimedia.org/wiki/Файл:Illustrating_Wikipedia_brochure_UK.pdf

Деякі важливі сторінки:

- Вікіпедія
- Українська Вікіпедія
- Вікіпедія:Довідка
- Вікіпедія:П'ять основ
- Вікіпедія:Стиль/Структура статті

РОЗДІЛ 3. Бал медіаграмотності

<https://mba13c057.wordpress.com/2009/12/06/waltz/>

Сценарій свята

Мета: формувати чітке уявлення про значення медіаграмотності в житті людини; навчити ключових понять, потрібних для розуміння й основних знань про медіаграмотність; звернути увагу на необхідність декодувати безкінечний масив щоденної інформації; розвивати навички мислення вищого рівня; критично оцінювати та синтезувати інформацію; виховувати високу медіакультуру.

Ідея свята: надати запрошеним можливість потрапити в казковий сценарій справжнього балу, де через представлення окремих номерів, їх характеристику можна дізнатися про форми й зміст заходів, що дозволяють досягти мети: навчання медіаграмотності та виховання медіакультури; створити святкову, затишну, позитивну атмосферу, що допоможе надихнути і оптимістично налаштувати глядачів і учасників на глибоке розуміння поняття медіаграмотності.

Учасники свята:

- учні 5–7 класів (представники від класів, які стали призерами та активними учасниками конкурсів попередніх медіазаходів, члени редколегій шкільних газет тощо);
- вчителі;
- батьки;
- громадські активісти;
- журналісти;
- гості.

Вимоги до залу, одяг учасників:

- зал прикрашений рекламними плакатами, вирізками з написами ключових слів медіаграмотності, кольоровими повітряними кульками, різноманітними висловами про

медіаграмотність і медіакультуру;

- розміщення запрошених у залі таке, що є правий і лівий сектори, розділені килимовою доріжкою;
- в залі обов'язкове крісло для Королеви Медіаграмотності, килимова доріжка;
- учасники одягнені у вишуканий вечірній бальний одяг, для жіночої статі обов'язкове віяло з газетної сторінки або журналу, для чоловічої статі – краватка з такого ж матеріалу.

<http://www.svoimi-rukamy.com/veer-iz-bumagi.html>

Необхідні засоби:

- проектор, екран;
- комп'ютер;
- технічні засоби для музичного оформлення;
- по змозі симфонічний оркестр (або запис класичної музики).

Очікуваний результат

Учасники та запрошені дістають уявлення про значення медіаграмотності в житті людини. Переконаються, що медіаграмотність – найважливіший комплекс навичок і знань, необхідних людині в сучасному інформаційному суспільстві. Набувають вмінь знаходити потрібну інформацію і переконуватися в її вірогідності, а також відокремлювати пропаганду від фактів і фільтрувати інформацію в ситуаціях конфлікту. Здобувають знання, що таке інформаційна безпека і чим вона відрізняється від цензури, як розпізнати маніпуляцію і не потрапити в павучі тенета фейкової інформації. Здобувають навички медіаграмотності і медіакультури, «парасольку захисту» себе і оточення від негативного інформаційного дощу, а також хороший настрій і впевненість у собі.

Ведучий. Шановні пані та панове! Раді вітати вас на балу її Величності Королеви Медіаграмотності. Адже медіаграмотність сьогодні життєво необхідна навичка, яка допоможе нам правильно розпізнавати інформацію, не піддатися маніпуляції, захистити себе від негативу і зберегти впевненість, віру, оптимізм, що такі необхідні для нас, громадян великої Української держави.

Отож запрошуємо на бал.

(На сцену виходить Герольд – ведучий балу, костюм помічника Королеви)

Герольд. Всім! Всім! Всім! Вельмишановні гості та запрошені, прошу встати, в залі її Величність Королева медіаграмотності!

(В зал під класичну музику по килимовій доріжці заходить Королева Медіаграмотності в костюмі: біле пишне плаття, корона з газетного матеріалу, пелерина розшита буквами, цифрами тощо)

Королева. Я з особливими враженнями вітаю вас у своєму королівстві достовірної/правдивої інформації,

інформації здорового глузду, пізнання світу, критичного мислення, антиманіпуляції тобто медіаграмотності. Покажіть мені, як ви розумієте це, покажіть, як долаєте фейки і, якщо переконаєте мене у правильності ваших дій, я назавжди залишусь з вами.

(Сідає на королівське крісло)

Герольд. Ваша Величносте, подаємо Вам наші переконливі факти, що ведуть нас до високої медіаграмотної культури та глибоких медіазнань.

(Тут Герольд по черзі оголошує найкращі заходи з медіаграмотності, які проводились у закладі упродовж цілого року, їх виступи:

- демонстрація і характеристика реклами;
- виступи осіб з демонстрацією уривків кінофільмів, мультиплікації, демонстрацію плакатів, унаочнення з теми медіаграмотності;
- виступ КВКу, де представлені жарти з рекламних роликів, з особливим кепкуванням розкриваються фейки інформації, передбачається агітація за здорове критичне мислення в отриманні будь-якої інформації;
- виступ відповідальної особи за роботу в системі формування медіаграмотності в закладі, яка в своєму виступі коротко характеризує досягнення в роботі, зачитує перспективні заходи, що сприятимуть розвиткові медіаграмотності, при цьому використовує фото, демонструє нагороди, тощо;
- виступ юних акторів на тему формування медіаграмотності, дотепні пісні, жартівливі танці;
- виступи запрошених гостей, активістів, журналістів, тощо.)

Упродовж проведення заходу в залі постійно перебуває з грайливою поведінкою так званий «Фейк» (переодягнений в костюм розбишаки, талановитий хлопчик або дівчинка, який впродовж свята прагне демонструвати

свою важливість, проте після закінчення всіх виступів сам проситься залишити його в королівстві і забрати статус «фейку», а присвоїти звання «правдивий факт».)

Герольд. О вельмишановна Королево! Закінчилися на сьогоднішні наші переконливі виступи. Чи переконали ми Вас в любові до Вас, в повазі і великому бажанні жити в Вашому королівстві під Вашим покровительством?

Королева. О, як приємно я здивована! З особливою шанобливістю звертаюся до всіх з подякою. Ви справжні молодці! Ви не тільки переконали мене співпрацювати і жити в нашому Королівстві Медіаграмотності, а надихнули мене на нові плани, звершення і розширення кордонів нашого королівства. Я залишаюся з вами назавжди.

Ведучий. Вельмишановне товариство наш Бал Медіаграмотності підходить до кінця. Ми з вами знову поринемо у світ буденних проблем. Проте не забуваймо про її Величність Медіаграмотність, про принципи правдивості, гуманності, любові, розуміння, критичного мислення, що дасть нам змогу захистити себе і своїх близьких, а значить і всю державу від фейків, маніпуляцій і зла.

(Після закінчення основної частини балу, нагородження активних учасників, переможців грамотою Королеви Медіаграмотності. Звучить музика, всі танцюють вальс, розважаються. В залі затишна святкова атмосфера, горять свічки, чай, кава, солодощі.)

РОЗДІЛ 4. Таємниця кіно

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/56/G2Panaflexclosed.jpg/220px-G2Panaflexclosed.jpg>

Вчитель: На перший погляд фільм видається просто серією зображень і звуків, через які розповідається історія. Ми бачимо, як грають актори, ми чуємо музику та звуки, але це лише вершина айсберга. Дивлячись на фільм, ми насправді споглядаємо ефект довготривалої та складної роботи багатьох людей.

Історія, представлена в фільмі – це заслуга сценариста, який її винайшов і описав у сценарії. Саме ця людина несе відповідальність як за багатомірність героїв, за побудову окремих сцен, як і всього фільму.

Саме сценарист створює характери героїв: веселі, драматичні чи просто інформативні. Завдання актора переконливо і природно відтворити ці характери.

Існує переконання, що режисер є найважливішою людиною з тих, хто створює фільм. Це факт, що відомі кінематографісти авторського кінематографу водночас є і сценаристами, вони загалом відповідають за виробництво фільму, наприклад, беруть участь у поствиробництві (редагування, звучання, ефекти). Але все не так однозначно. Роль режисера інколи обмежується настановами акторам, дизайнерам і операторам під час фільмування...

Коли йдеться про великі комерційні проекти, розраховані на прибуток та спрямовані на залучення масової аудиторії, тут продюсер набагато важливіший, аніж режисер. Адже саме продюсер знаходить кошти для створення фільму, і він хоче зробити його якомога привабливішим. Тожму, режисер та сценарист мають зробити так, щоб глядач вийшов з фільму задоволеним.

Сучасні фільми (особливо ті, які розраховані на прибуток) фільмуються досить швидко, в порівнянні з періодом поствиробництва, який потребує чимало часу. Відзнятий операторами та звукорежисерами матеріал, потрапляє до рук редакторів, які відбирають найвиразніші плани, додають музику і шуми. Група комп'ютерних графіків розробляє спеціальні ефекти, які мають вплинути на сприйняття глядачів.

Саме від якості роботи всіх цих людей залежить, чи фільм нас порадує, чи ні. Залежно від фільму, режисери та продюсери встановлюють різні завдання, тому іноді функції деяких співробітників змінюються.

Заняття 1

Примітка для вчителя: Учасники вже знаходяться у віці, в якому вони повинні вміти описувати свої улюблені фільми не лише словом «круто». Знайомство з різними функціями творців фільмів допоможе учасникам оцінити сценарій фільму, гру акторів, спецефекти, музику тощо.

Отже, обговоріть з учнями запитання:

1. Хто працює над створенням фільму?
2. Які функції учасників процесу?
3. Які їх улюблені фільми і чому.

Заняття 2

Об'єднайте учнів у групи по 3-4 особи, розподіліть між ними картки з описом функцій і назвою фаху. Попросіть у відповідності до назви професії підібрати опис поставлених завдань.

Заняття 3 КАРТКИ

Автор сценарію придумує історію про яку йдеться у фільмі, діалоги між героями та опис кожної сцени.

Актор – відтворює (грає) до одного з героїв сценарію.

Оператор – відповідає за виразність зображення,

створення зображення окремих сцен фільму за допомогою камери.

Режисер – керує роботою всієї знімальної групи; він надає акторам поради про те, як грати в кожній сцені, а також про те, як операторам їх фільмувати.

Сценограф – готує сценографію тобто створює світ, в якому грають актори.

Продюсер – людина, яка має гроші, щоб зробити фільм і відповідає за результат (якість фільму).

Фахівець зі спецефектів – комп'ютерний графік, який створює незвичні, ефектні, часто фантастичні елементи до фільму, такі як вибухи чи дракони.

Композитор – особа, відповідальна за музику та її звучання в фільмі.

[Завантажити картки >>>](#)

Заняття 4

Необхідне обладнання: фломастери, олівці, великі куски картону з написами:

- Кращий фільм
- Кращий режисер
- Кращий сценарій
- Кращий актор
- Краща актриса
- Кращий дизайн
- Кращі спеціальні ефекти
- Краща музика
- Кращий макіяж / костюми

Вчитель: перед вами премія «Оскар». Картки – це статуетки, що вручаються Американською академією кіномистецтва. Члени Академії оцінюють фільми в різних категоріях, щоб відзначити найважливіших учасників знімального процесу, що брали участь у зйомках фільму.

Завдання кожної групи придумати власну статуетку (ескіз або малюнок, назва, як вона повинна виглядати), а далі вирішити якою статуеткою нагородити той чи інший фільм

Дізнайтеся, які фільми були нагороджені учасниками. Поговоріть чому саме їх вони обрали

https://en.wikipedia.org/wiki/Academy_Awards

Вчитель: Сьогодні фільмування кінострічки відбувається дуже швидко (до прикладу, двогодинний фільм за 30 днів), але поствиробництво може тривати до року. Артисти часто грають свої ролі у порожній студії, а інтер'єр додають пізніше. Всі спецефекти, сценографія, дії акторів призначені, щоб викликати відповідні почуття: комедії – сміх, драма – сльози, пригоди – емоції, щоб ми з вами ідентифікували себе з персонажами. Кожен фільм розповідає історію виняткових людей чи персонажів, і кожен фільм має власну цінність.

Завдання для перевірки

Відмітьте правильну відповідь:

Автор сценарію займається:

- Веде бесіди зі спонсором фільму;
- Пише історію і діалоги, які потім розігрують актори;
- Створює рекламні тексти про фільм.

Актори можуть вирішувати:

- Які діалоги вони промовляють у фільмі;
- Як вони мають бути одягнені;
- Як краще зіграти їх роль.

Спеціальні ефекти включають:

- Чудовий захід сонця, знятий над океаном;
- Фільмування новорічного феєрверку;
- Розведення вогню.

Завдання продюсера це:

- Управління грошовими коштами, необхідними для створення фільму;
- Остаточне затвердження ідей режисера, сценариста та актора;

- Турбота про те, щоб електрообладнання під час фільмування не перегрілося.

Для вчителя: Пропонуйте учасникам можливість використовувати прості засоби редагування медіа у своїй домашній роботі. YouTube Video Editor – це безкоштовна програма, що служить для створення облікового запису і дозволяє створити свій власний канал на YouTube.

Ви можете отримати доступ до редактора на сторінці каналу користувача YouTube на вкладці інструментів створення. Програма відтворює вибрані користувачем фільми, музику та фотографії на диску вашого комп'ютера. Крім того, YouTube пропонує звукові доріжки, які можна використовувати безкоштовно. Ви можете додати візуальні ефекти – переходи між окремими елементами та субтитрами. Монтажні матеріали відбуваються на часовій шкалі, і його наслідки можна спостерігати у вікні дисплея фільму. Більшість простих програм редагування фільмів мають однакові функції – базові або розширені. YouTube заохочує використання спільну творчість, обмін та ремікс відео, які опубліковані відповідно до ліцензій Creative Common.

Отже, як створити свій власний фільм? Завдяки програмам редагування це дуже просто. Увійдіть або створіть обліковий запис на свій канал на YouTube. На вкладці «Інструменти створення» ви знайдете «Редактор відео». Назвіть ім'я вашого проекту. Додайте фотографії, відео та музику з комп'ютера. Підключіть їх так, як вам подобається на часовій шкалі під екраном відеодиска. Додати ефекти та субтитри. Якщо вам сподобався результат, то опублікуйте відео та обмінюйтеся ним в інтернеті.

Завдання

Перед класом попросіть учнів зробити короткометражний фільм у групах від 2 до 3 осіб. «Природа, близька до нас». Плівка повинна тривати не більше 1 хвилини. Це може бути, наприклад, фільм документування падаючого

листя, дощу, поведінки птахів і так далі. Разом з учнями перегляньте і обговоріть фільм зроблений їх ровесниками. Тривалість фільму саме 1 хвилина.

Див: <https://www.youtube.com/watch?v=TtfwihtK1Rs&feature=youtu.be&list=PLJ2-31j4oXT5PyJQgH92vQYqjRPd3jeR>

Глосарій

Автор сценарію – придумує історію про яку йдеться у фільмі, діалоги між героями та опис кожної сцени.

Актор – відтворює (грає) одного з героїв сценарію.

Композитор – особа, відповідальна за музику та її звучання в фільмі.

Оператор – відповідає за виразність зображення, створення зображення окремих сцен фільму за допомогою камери.

Продюсер – людина, яка має гроші, щоб зробити фільм і відповідає за результат (якість фільму).

Режисер – керує роботою всієї знімальної групи; надає акторам поради про те, як грати в кожній сцені, а також про те, як операторам їх фільмувати.

Сценограф – готує сценографію тобто створює світ, в якому грають актори.

Фахівець зі спецефектів – комп'ютерний графік, який створює незвичні, ефектні, часто фантастичні елементи до фільму, такі як вибухи чи дракони.

Джерела:

<https://edukacjamedialna.edu.pl/>

Відомості про авторів

Волошенюк Оксана Валеріївна

- менеджер медіаосвітніх програм Академії української преси науковий співробітник відділу кіномистецтва і телебачення ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. Автор та науковий редактор 5 посібників з медіаосвіти та медіаграмотності), зокрема - співавтор і науковий редактор посібника «Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін», «Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства», «Путівник з батьківського посередництва: батьки, діти і медіа», 6 навчальних програм для різних вікових категорій, тренер із медіаосвіти та медіаграмотності (спеціалізація: кіноосвіта і візуальна грамотність).

Іванюк Інна Володимирівна – директор економіко-правового ліцею №2 Тернопільської міської ради, кандидат педагогічних наук.

Куш Олег Миколайович – учитель вищої категорії, «старший вчитель»; викладач зарубіжної літератури Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка; учитель зарубіжної літератури Полтавської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів при Кременчуцькому педколеджі (ліцею «Політ»); член ГО «Вікімедіа Україна»; тренер/координатор «Освітньої програми Вікіпедії».

Шевченко Ганна Євгенівна - керівник гуртка «Основи журналістики» Сумської обласної гімназії для талановитих і творчо обдарованих дітей, кандидат географічних наук, авторка численних книжок для дітей.

**АВТОРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ВІД МЕДІАПЕДАГОГІВ-ЛІДЕРІВ:
МЕДІАОСВІТНІ ПРАКТИКИ
В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ**

Літературний редактор *Олександр Телемко*
Верстка *Юлія Гуза*
Обкладинка *Ольга Хворостина*

Академія української преси

тел. (044) 223 73 11

е-mail: info@aup.com.ua

Сайт: <http://aup.com.ua/>

Портал «Медіаосвіта та медіаграмотність»:

<http://www.medialiteracy.org.ua/>

Сторінка на Facebook: <https://www.facebook.com/aupfoundation>

Міжнародний благодійний фонд «АКАДЕМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ»

International Charity Fund «ACADEMY OF UKRAINIAN PRESS»

+38 044 223 73 11

www.aup.com.ua, www.medialiteracy.org.ua

www.facebook.com/aupfoundation

info@aup.com.ua